Felsefi Sorunun Temel Özellikleri ve Felsefi Soru Oluşturma

FEL.10.1.1. Felsefenin anlamını, gelişim sürecini ve işlevini sorgulayabilme (c. Felsefi soruların temel özelliklerini ifade ederek felsefi soru sorar)

HATIRLAYALIM

- Felsefi sorular; varlığın, bilginin ve değerlerin özüne, anlamına ve amacına yönelik genel, köklü ve refleksif sorulardır.
- Gündelik sorular pratik faydaya, bilimsel sorular olgusal 'nasıl'a odaklanırken; felsefi sorular kavramsal 'nedir'e ve 'niçin'e yönelir.
- Felsefede sorular yanıtlardan daha önemlidir; sorular düşünceyi canlı tutar, yeni sorgulama alanları açar ve dogmatizmi kırar.

1 EŞLEŞTİRME

Soru türlerini örnek soru cümleleriyle eşleştiriniz.

Tutarlılık	Rasyonellik	Refleksiflik	Temellendirme
Çelişkisiz akıl yürütme	Akla ve mantığa dayanma	Düşüncenin kendine dönüşü	Gerekçe ve kanıt sunma

c 1. Felsefi Soru — a) Bugün hava yağmurlu mu ve saat kaçta buluşacağız?

b 2. Bilimsel Soru — b) Su kaç derecede kaynar ve yer çekimi ivmesi nedir?

a 3. Gündelik Soru — c) Evrensel bir ahlak yasası ve adalet mümkün müdür?

d 4. Dini Soru — d) İbadetlerin yapılış biçimi ve haramlar nelerdir?

2 KISA CEVAP

'Bugün hangi yemeği yemeliyim?' sorusunu felsefi bir soruya nasıl dönüştürebiliriz?

FELSEFEDE TEMELLENDİRME VE GEREKÇELENDİRME DÖNGÜSÜ

1. Felsefi İddia	2. Gerekçe	3. Eleştirel Sınama	4. Temellendirme
Öne sürülen ana tez	Mantıksal delil ve kanıt	Karşıt görüş ve çelişki	Sağlam mantıksal zemin

'İnsan tüketim tercihlerinde ne derece ahlaken sorumludur?' sorulabilir.

3 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Felsefi soruların toplumsal kültürdeki dogmatizmi kırmadaki işlevi nedir?

Kalıplaşmış kabulleri sorgulatarak hoşgörü ve eleştirel aklı hâkim kılar.

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Aşağıdaki sorulardan hangisi özü, anlamı ve kök ilkeleri sorgulayan tipik bir felsefi sorudur?

MANTIKSAL ARGÜMAN YAPISI VE KIYAS ŞEMASI

1. Öncül: Bütün insanlar ölümlüdür.
2. Öncül: Sokrates bir insandır.
-> Öncüller iddiaya temel oluşturur

=> Zorunlu Mantıksal Sonuç: O hâlde Sokrates de ölümlüdür.

A) İnsan eylemlerinde gerçekten özgür ve sorumlu mudur?
B) Bugün borsa endeksi kaç puan yükselmiştir?
C) Türkiye'nin en uzun nehri kaç kilometredir?
D) Hücre zarından madde geçişi nasıl gerçekleşir?

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Felsefi soruların yapısal nitelikleriyle ilgili ifadeleri değerlendiriniz.

KAVRAM ANALİZİ: İÇLEM VE KAPLAM İLİŞKİSİ

Kaplam (Kapsanan Bireyler)	İçlem (Ortak Nitelikler)
Kavram genelleştikçe kaplam artar	Kavram özelleştikçe içlem artar

	D	Y
Felsefi sorular yalnızca laboratuvar ölçümleriyle çözülebilen sorulardır.	☐	☑
Felsefi sorular kavramların özünü ve mahiyetini ('nedir?') sorgular.	☑	☐
Felsefede soru sormak, hazır cevaplara sığınmaktan daha değerlidir.	☑	☐
Felsefi sorular herkes için tek ve mutlak bir cevaba bağlanmak zorundadır.	☐	☑

6 KISA CEVAP

Felsefi soruların doğrudan deneysel gözlemlerle test edilememesinin temel gerekçesi nedir?

Fiziksel olgulara değil, kavramsal özlere ve değerlere odaklandığı içindir.

7 TABLOYU TAMAMLA

Aşağıdaki tabloda soru türlerinin temel niteliklerini tamamlayınız.

Soru Türü	Temel Amacı	İnceleme Nesnesi	Yöntemi
Gündelik Soru	Pratik fayda sağlama	Günlük yaşam olayları	**Alışkanlık ve tecrübe**
Bilimsel Soru	Olgusal yasaları bulma	**Somut fiziksel dünya**	Gözlem ve kontrollü deney
Felsefi Soru	**Özü ve anlamı sorgulama**	Kavramlar, değerler, töz	Akıl yürütme ve refleksivite
Dini Soru	Kulluk ve ibadeti öğrenme	İlahi emir ve yasaklar	**Kutsal metin tefsiri**

8 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Felsefi merak ve soru sorma becerisiyle ilgili hükümleri değerlendiriniz.

	D	Y
Felsefi soru sormak bireyi dogmatik kabullerden ve ön yargılardan korur.	☑	☐
Felsefi sorular yalnızca çağın teknolojik icatlarının patentini belirler.	☐	☑
Merak ve hayret duygusu felsefi soruların doğuşundaki temel motivasyondur.	☑	☐
Felsefi sorular zamanla bilimsel sorulara dönüşse de öz felsefe tükenmez.	☑	☐

9 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarından yararlanarak felsefi düşünüş kavramlarını yazınız. Numaralı kutulardan 'MERAK' kelimesini bulunuz.

ANAHTAR KAVRAM ŞİFRE ŞERİDİ: M - E - R - A - K

1	2	3	4	5
M	E	R	A	K

- Felsefi sorgulamayı başlatan en temel insani duygu — M E R A K
- Ahlaki eylemin yöneldiği nihai değer ve erdem — E T İ K
- Düşüncenin kendi üzerine kıvrılıp kendini sorgulaması — R E F L E K S İ F
- Doğru bilginin ölçütlerini araştıran temel disiplin — A K I L
- Felsefi soruların sorguladığı soyut düşünce birimi — K A V R A M

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

MERAK

10 SIRALAMA

Somut bir yaşam olayından hareketle felsefi soru üretme aşamalarını sıralayınız.

FELSEFİ SORGULAMANIN GELİŞİM AŞAMALARI

1. Merak	2. Şüphe	3. Soru Sorma	4. Rasyonellik
Var olanı fark etme	Kabulleri sorgulama	Öze dönük araştırma	Akılla sistem kurma

2. Olaydaki şahsi detayları ayıklayıp konuyu soyut kavram düzeyine çıkarma
1. Günlük yaşamda karşılaşılan somut bir haksızlık durumunu fark etme
3. 'Haksızlık' olgusundan hareketle 'adalet ve hak' kavramlarını sorgulama
4. 'Adil bir toplum düzeni neyi gerektirir?' evrensel felsefi sorusuna ulaşma

11 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Felsefe tarihinde 'Felsefe yolda olmak demektir; onda sorular cevaplardan daha önemlidir' sözü neyi ifade eder?

KLASİK AKIL VE MANTIK İLKELERİ

Özdeşlik	Çelişmezlik	Üçüncü Durum
Bir şey ne ise odur (A, A'dır)	Bir şey aynı anda hem A hem non-A olamaz	Bir önerme ya doğrudur ya da yanlıştır

A) Cevapların kesinleşip sorgulamanın bittiğini
B) Arayışın ve eleştirel merakın sürekliliğini
C) Bilimsel deneylerin tek ölçüt sayıldığını
D) Felsefenin pratik fayda üretmediğini

12 EŞLEŞTİRME

Felsefe alanlarını ürettikleri temel felsefi sorularla eşleştiriniz.

Ontoloji	Epistemoloji	Aksiyoloji	Mantık
Felsefesi: Varlığın Bilgisi	Felsefesi: Doğru bilginin Değeri	Felsefesi: Ahlak ve Güzellik	Düşünme ve çıkarım kuralları

a 1. Ontoloji
b 2. Epistemoloji
d 3. Etik
c 4. Estetik

a) Varlık var mıdır, ana maddesi nedir?
b) Doğru bilgi mümkün müdür, kaynağı nedir?
c) Güzellik nesnede midir yoksa öznede midir?
d) İyi ve kötünün ölçütü nedir, vicdan nedir?

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.